

**Волинський національний університет імені Лесі Українки**

**Факультет економіки та управління**

**Кафедра економіки і торгівлі**

**Олена Павлова, Костянтин Павлов,**

**Самойленко Богдан, Шабала Олександр**

**ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ У  
ПІДПРИЄМНИЦТВІ, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

**Методичні рекомендації до практичних занять та виконання  
самостійної роботи**

**Луцьк – 2026**

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського  
національного університету імені Лесі Українки*

*(протокол № \_\_\_\_ від \_\_\_\_\_ р.)*

**Рецензенти:**

Садовська І.Б., д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування  
Волинського національного університету імені Лесі Українки.

**Павлова О.М., Павлов К.В., Самойленко Б.В., Шабала О.П.**

**П12 Застосування інноваційних методів дослідження у  
підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності: методичні рекомендації до  
практичних занять та виконання самостійної роботи з освітнього  
компонента уклад. Павлова О. М., Павлов К.В., Самойленко Б.В., Шабала  
О.П., Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2026. 58с.**

Методичні рекомендації до практичних занять та виконання самостійної  
роботи з освітнього компонента «Застосування інноваційних методів  
дослідження у підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності» для здобувачів  
третього (доктора філософії) освітньо-наукового рівня за спеціальністю D7  
Торгівля, освітньо-наукової програми Підприємство, торгівля та біржова  
діяльність денної форми навчання містять основні вимоги до виконання  
практичних завдань та самостійної роботи.

Рекомендовано здобувачам третього (доктора філософії) освітньо-  
наукового рівня денної форми навчання за спеціальністю D7 Торгівля

© Павлова О. М., Павлов К.В.,  
Самойленко Б.В., Шабала О.П.

© Волинський національний  
університет імені Лесі Українки, 2026

## ЗМІСТ

|                                                                                         |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Тема 1. Сутність інновацій та інноваційного підприємництва .....                        | 9  |
| Тема 2. Інноваційна діяльність та інноваційні процеси .....                             | 12 |
| Тема 4. Сутність торгівлі у біржовій діяльності .....                                   | 20 |
| Тема 6. Інноваційні дослідження та проєкти .....                                        | 27 |
| Тема 7. Організаційні форми реалізації інновацій .....                                  | 31 |
| Тема 8. Інструментарій інноваційних методів .....                                       | 35 |
| Тема 9. Фінансування інновацій .....                                                    | 39 |
| Тема 10. Ризики в інноваційному підприємстві .....                                      | 42 |
| Практичне заняття 1. Аналіз сутності інновацій та інноваційного підприємництва .....    | 46 |
| Практичне заняття 2. Дослідження інноваційної діяльності та інноваційних процесів ..... | 47 |
| Практичне заняття 3. Застосування інноваційних методів дослідження у підприємстві ..... | 48 |
| Практичне заняття 4. Системний аналіз у дослідженні біржової діяльності .....           | 48 |
| Практичне заняття 5. Аналіз інноваційних проєктів та фінансування інновацій .....       | 49 |
| Практичне заняття 6. Оцінювання ризиків інноваційного підприємства .....                | 49 |
| Перелік завдань для самостійної роботи .....                                            | 50 |
| Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи .....                            | 51 |
| Таблиця А.1. Інноваційні методи дослідження у підприємстві .....                        | 51 |
| Таблиця А.3. Інструменти аналізу інноваційних проєктів .....                            | 53 |
| Таблиця А.4. Методи управління ризиками інноваційних проєктів .....                     | 53 |
| Таблиця А.5. Джерела фінансування інновацій .....                                       | 54 |
| Таблиця А.6. Біржові інноваційні інструменти .....                                      | 54 |
| Таблиця А.7. Етапи інноваційного проєкту та методи дослідження .....                    | 54 |

|                                                                                                  |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Таблиця А.8. Взаємозв'язок інноваційних методів і тем курсу .....                                | 55 |
| Таблиця А.9. Інноваційні методи на етапах дисертаційного дослідження .....                       | 55 |
| Таблиця А.10. Типові помилки при застосуванні інноваційних методів .....                         | 55 |
| Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит..... | 57 |

## ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап розвитку економіки характеризується посиленням ролі інновацій як ключового чинника забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, сталого розвитку підприємницьких структур та підвищення ефективності функціонування ринкових інститутів. У цих умовах особливої актуальності набуває застосування інноваційних методів дослідження, здатних забезпечити глибоке наукове пізнання складних соціально-економічних процесів у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Навчальна дисципліна «Застосування інноваційних методів дослідження у підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності» орієнтована на формування у здобувачів ступеня доктора філософії системного наукового мислення, здатності до самостійного проведення наукових досліджень та обґрунтування управлінських рішень із використанням сучасного інноваційного інструментарію. Дисципліна забезпечує методологічну та прикладну підготовку аспірантів до здійснення дослідницької діяльності, пов'язаної з аналізом, проектуванням та впровадженням інновацій у підприємницькій та біржовій практиці.

Методичні рекомендації розроблено з урахуванням вимог освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії за спеціальністю D7 Торгівля, і спрямовано на систематизацію теоретичних знань та формування практичних навичок застосування інноваційних методів дослідження. Особливу увагу приділено питанням використання системного підходу, інструментів інноваційного аналізу, методів управління інноваційними проєктами, оцінювання ризиків та фінансування інноваційної діяльності.

Структура методичних рекомендацій побудована за модульним принципом та охоплює ключові теми, передбачені силабусом навчальної дисципліни. Кожна тема супроводжується методичними поясненнями, завданнями для практичних занять, питаннями для самоконтролю та матеріалами для самостійної роботи здобувачів. Окремий розділ присвячено

додаткам, які містять приклади застосування інноваційних методів, аналітичні таблиці, алгоритми та шаблони, що можуть бути використані в процесі підготовки дисертаційних досліджень.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів ступеня доктора філософії, науково-педагогічних працівників, а також усіх дослідників, які здійснюють наукові розвідки у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з використанням інноваційних підходів і методів дослідження.

## **ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Застосування інноваційних методів дослідження у підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності» розроблено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та спрямовано на забезпечення якісної методологічної і прикладної підготовки аспірантів.

Навчальна дисципліна є складовою циклу професійної підготовки та відіграє важливу роль у формуванні дослідницьких компетентностей здобувачів PhD, необхідних для самостійного планування, організації та проведення наукових досліджень. Особливістю дисципліни є її орієнтація на застосування інноваційних методів і підходів до аналізу соціально-економічних процесів у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з урахуванням сучасних викликів розвитку економіки.

Метою методичних рекомендацій є надання здобувачам систематизованих теоретичних положень, практичних інструментів та методичних порад щодо використання інноваційних методів дослідження в процесі підготовки наукових робіт, зокрема дисертаційних досліджень. Методичні рекомендації спрямовані на розвиток навичок критичного мислення, наукового аналізу, формування дослідницьких гіпотез, обґрунтування інноваційних рішень та оцінювання результатів їх упровадження.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі ступеня доктора філософії мають опанувати сучасний інструментарій інноваційних методів дослідження, зокрема системний підхід, методи інноваційного аналізу, проєктні та програмно-цільові методи, інструменти оцінювання ефективності та ризиків інноваційної діяльності, а також підходи до фінансування інноваційних проєктів. Окрему увагу приділено питанням застосування отриманих знань у практиці підприємницької та біржової діяльності.

Методичні рекомендації структуровано відповідно до модульної побудови навчальної дисципліни та охоплюють два змістові модулі, що включають сукупність взаємопов'язаних тем. Кожна тема містить стислий виклад основних теоретичних положень, перелік завдань для практичних занять, питання для самоконтролю та рекомендації щодо виконання самостійної роботи. Такий підхід забезпечує поєднання теоретичної підготовки з практичною орієнтацією та сприяє поглибленню науково-дослідницьких компетентностей аспірантів.

Методичні рекомендації можуть бути використані здобувачами ступеня доктора філософії під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, написання наукових статей і дисертаційних робіт, а також науково-педагогічними працівниками в процесі викладання дисциплін, пов'язаних з інноваційною та дослідницькою діяльністю у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

## **Результати навчання (компетентності).**

### **Інтегральна компетентність**

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійних практик, застосовувати новітні методології наукової, педагогічної, професійної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

### **Загальні компетенції**

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК02. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК04. Здатність до міжособистісної взаємодії

### **Фахові (спеціальні) компетенції**

СК02. Здатність продукувати, обґрунтовувати нові ідеї, гіпотези і моделі та приймати науково обґрунтовані рішення у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК04. Здатність усно та/або письмово презентувати, обговорювати, апробувати результати досліджень, розробок, проєктів українською та іноземною мовами.

СК05. Здатність до критичного переосмислення і розвитку сучасних теорій, методології, об'єктів досліджень й практик, із застосуванням системного підходу до врахування неекономічних аспектів з різних галузей знань, у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК06. Здатність застосовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології (інформаційні системи, хмарні технології, комунікаційні технології передачі та обміну інформацією), прилади та обладнання (в тому числі комп'ютерна техніка, апаратно-програмне забезпечення), необхідні для виконання інноваційної науково-дослідної, педагогічної, професійної діяльності в підприємницьких, торговельних та біржових структурах.

### **Програмні результати навчання**

РН01. Мати передові концептуальні, методологічні знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності та/або на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, які є достатніми для проведення



наукових, прикладних досліджень на рівні актуальних світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інноваційної професійної діяльності.

РН04. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні, комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН05. Застосовувати сучасні методи та інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН07. Аналізувати та оцінювати стан, тенденції розвитку підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, застосовувати сучасні методології, методи та інструменти для вирішення актуальних проблем у професійній практиці.

## **МОДУЛЬ 1 ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ**

### **Тема 1. Сутність інновацій та інноваційного підприємництва**

Інновації є одним із ключових чинників сучасного соціально-економічного розвитку та визначають динаміку трансформаційних процесів у підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності. В умовах глобалізації, цифровізації та зростання конкурентного тиску інноваційна складова стає вирішальною для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та ефективного функціонування ринкових інститутів.

У науковій літературі поняття «інновація» трактується як результат упровадження нових або суттєво вдосконалених продуктів, процесів, організаційних форм чи методів управління, що забезпечують економічний, соціальний або технологічний ефект. Інновації розглядаються не лише як результат творчої діяльності, а й як складний багатоступеневий процес, що

охоплює генерацію ідей, наукові дослідження, дослідно-конструкторські розробки, комерціалізацію та практичне використання.

Інноваційне підприємництво виступає особливою формою підприємницької діяльності, орієнтованою на системне створення, впровадження та поширення інновацій. Його сутність полягає у здатності суб'єктів господарювання ідентифікувати нові можливості розвитку, формувати інноваційні бізнес-моделі, залучати ресурси для реалізації нововведень та управляти ризиками, пов'язаними з інноваційною діяльністю. У цьому контексті інноваційне підприємництво тісно пов'язане з науковими дослідженнями, технологічним розвитком і трансфером знань.

Для наукових досліджень у сфері підприємництва важливим є розмежування понять «інновація», «новація» та «інноваційна діяльність». Новація зазвичай розглядається як результат творчої ідеї або наукового відкриття, тоді як інновація — це новація, впроваджена в практичну діяльність і така, що приносить відчутний ефект. Інноваційна діяльність охоплює сукупність організаційних, науково-дослідних, виробничих і комерційних заходів, спрямованих на реалізацію інновацій.

У межах інноваційного підприємництва особливого значення набуває застосування інноваційних методів дослідження, які дозволяють комплексно аналізувати внутрішні та зовнішні фактори розвитку підприємницьких структур, оцінювати потенціал інновацій, прогнозувати результати їх упровадження та обґрунтовувати управлінські рішення. Такі методи забезпечують системність наукового аналізу та сприяють підвищенню достовірності отриманих результатів.

Для здобувачів ступеня доктора філософії вивчення сутності інновацій та інноваційного підприємництва є методологічною основою подальших досліджень у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Розуміння теоретичних підходів до інтерпретації інновацій, механізмів їх формування та впровадження створює підґрунтя для розроблення власних наукових концепцій, формування дослідницьких гіпотез і здійснення прикладних наукових розвідок.

***Тести для самоконтролю до Теми 1 «Сутність інновацій та інноваційного підприємництва»***

**1. Яке визначення найбільш точно розкриває сутність поняття «інновація»?**

- а) будь-яка теоретична розробка чи наукове відкриття;
- б) результат упровадження нових або вдосконалених продуктів чи процесів, що забезпечують певний ефект;
- в) процес генерації творчих ідей без їх практичного втілення;
- г) використання застарілих технологій у нових ринкових умовах.

**2. Головною відмінністю новації від інновації є:**

- а) сфера застосування (торгівля чи виробництво);
- б) ступінь складності наукового дослідження;
- в) факт практичного впровадження та отримання відчутного ефекту;
- г) кількість залучених до розробки фахівців.

**3. Який чинник є вирішальним для довгострокової конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в умовах цифровізації?**

- а) наявність великих запасів сировини;
- б) інноваційна складова та здатність до трансформації;
- в) використання лише традиційних методів управління;
- г) мінімізація витрат на наукові дослідження.

**4. Інноваційне підприємництво — це:** а) діяльність, спрямована виключно на перепродаж готових товарів; б) особлива форма підприємництва, орієнтована на системне створення та поширення інновацій; в) наукова діяльність, що не передбачає комерціалізації результатів; г) державне фінансування фундаментальних наукових розвідок.

**5. Що з наведеного НЕ є етапом багатоступеневого інноваційного процесу?** а) генерація ідей та наукові дослідження; б) дослідно-конструкторські розробки; в) комерціалізація та практичне використання; г) штучне стримування технологічного розвитку.

**6. Яку роль відіграють інноваційні методи дослідження в підприємстві?** а) дозволяють ігнорувати зовнішні ризики; б) забезпечують системність аналізу та підвищують достовірність наукових результатів; в) використовуються лише для звітності перед державними органами; г) призводять до ускладнення процесу прийняття рішень без практичної користі.

**7. Сутність інноваційного підприємництва в контексті бізнес-моделей полягає у:** а) копіюванні стратегій конкурентів; б) ідентифікації нових можливостей та формуванні інноваційних бізнес-моделей; в) відмові від використання інформаційно-комунікативних технологій; г) зосередженні виключно на короткостроковому прибутку.

**8. Який ефект, крім економічного, може забезпечувати впровадження інновацій?** а) лише технологічний; б) соціальний, технологічний або організаційний; в) виключно політичний; г) ефект не є обов'язковою умовою інновації.

**9. Для здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) вивчення інноваційного підприємництва є важливим, тому що:** а) це дозволяє отримати доступ до закритих баз даних; б) це створює методологічну основу для власних наукових концепцій та гіпотез; в) це звільняє від проведення емпіричних досліджень; г) це є формальною вимогою без впливу на якість дисертації.

**10. Що передбачає інноваційна діяльність у межах підприємницьких структур?** а) сукупність заходів, спрямованих на реалізацію новацій у практичну діяльність; б) виключно закупівлю іноземного обладнання; в) відмову від міждисциплінарних наукових зв'язків; г) припинення будь-яких експериментальних розробок.

## **Тема 2. Інноваційна діяльність та інноваційні процеси**

Інноваційна діяльність є системоутворювальною складовою розвитку підприємництва та охоплює сукупність науково-дослідних, організаційних, технологічних і комерційних заходів, спрямованих на створення та впровадження інновацій. У сучасних умовах інноваційна діяльність

розглядається не як епізодичний акт, а як безперервний процес, інтегрований у стратегічне управління підприємницькими структурами, торговельними організаціями та інститутами біржової інфраструктури.

Інноваційний процес відображає послідовність етапів перетворення наукових знань та ідей у практично реалізовані інновації. Класична модель інноваційного процесу включає стадії генерації ідей, наукових досліджень, дослідно-конструкторських розробок, впровадження та комерціалізації результатів. Водночас сучасні підходи до аналізу інноваційних процесів передбачають їх нелінійний характер, наявність зворотних зв'язків, взаємодію різних учасників та вплив зовнішнього середовища.

У наукових дослідженнях виокремлюють лінійні та інтерактивні моделі інноваційних процесів. Лінійні моделі ґрунтуються на послідовному переході від наукових досліджень до виробництва та ринку, тоді як інтерактивні моделі акцентують увагу на постійній взаємодії між наукою, бізнесом, державою та споживачами. Для сфери підприємництва, торгівлі та біржової діяльності більш релевантними є інтерактивні моделі, які враховують динамічні ринкові умови та швидкі технологічні зміни.

Інноваційні процеси в підприємстві характеризуються високим рівнем невизначеності та ризику, що зумовлює необхідність застосування спеціалізованих методів їх дослідження. До таких методів належать системний аналіз, сценарне моделювання, методи оцінювання інноваційного потенціалу, аналіз життєвого циклу інновацій, а також інструменти управління знаннями. Застосування зазначених методів дозволяє обґрунтовувати управлінські рішення щодо вибору напрямів інноваційної діяльності та оцінювати їх можливі наслідки.

Особливе місце в інноваційних процесах займає організація взаємодії між суб'єктами інноваційної діяльності. Підприємства, науково-дослідні установи, інвестори, органи державної влади та інші учасники формують інноваційні мережі та екосистеми, в межах яких відбувається обмін знаннями, ресурсами та компетенціями. Дослідження таких взаємозв'язків є важливим напрямом сучасних наукових розвідок у сфері інноваційного підприємництва.

Для здобувачів ступеня доктора філософії вивчення інноваційної діяльності та інноваційних процесів має важливе методологічне значення, оскільки створює підґрунтя для формування власних наукових підходів до аналізу та управління інноваціями. Опанування інструментарію дослідження інноваційних процесів сприяє підвищенню якості дисертаційних робіт, дозволяє обґрунтовувати результати наукових досліджень і формувати практичні рекомендації для розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

## **Тести для самоконтролю до Теми 2 «Інноваційна діяльність та інноваційні процеси»**

### **1. Як трактується інноваційна діяльність у сучасних умовах стратегічного управління?**

- а) як епізодичний акт впровадження окремого винаходу;
- б) як безперервний процес, інтегрований у загальну стратегію розвитку;
- в) як виключно науково-дослідна робота без комерційної мети;
- г) як процес закупівлі готового обладнання у сторонніх організацій.

### **2. Що відображає інноваційний процес у контексті наукових знань?**

- а) процес накопичення бібліотечних фондів;
- б) послідовність етапів перетворення ідей у практично реалізовані інновації;
- в) лише стадію фундаментальних наукових досліджень;
- г) юридичне оформлення патентів та ліцензій.

### **3. Яка стадія НЕ входить до класичної моделі інноваційного процесу?**

- а) генерація ідей;
- б) дослідно-конструкторські розробки;
- в) консервація існуючих виробничих циклів;
- г) комерціалізація результатів.

### **4. Яка основна відмінність інтерактивних моделей інноваційних процесів від лінійних?**

- а) вони передбачають відсутність будь-яких ризиків;

б) вони акцентують увагу на постійній взаємодії між наукою, бізнесом, державою та споживачами;

в) вони використовуються тільки у державному секторі;

г) вони передбачають суворо послідовний перехід від науки до виробництва.

**5. Чому для сфери торгівлі та біржової діяльності інтерактивні моделі є більш релевантними?**

а) через відсутність конкуренції в цих сферах;

б) через необхідність враховувати динамічні ринкові умови та швидкі технологічні зміни;

в) через простоту їх впровадження порівняно з лінійними моделями;

г) через те, що вони не вимагають фінансових витрат.

**6. Який метод дослідження дозволяє обґрунтовувати управлінські рішення в умовах високої невизначеності інноваційних процесів?**

а) метод випадкового вибору;

б) сценарне моделювання та системний аналіз;

в) ігнорування життєвого циклу інновації;

г) виключно описовий підхід без використання математичних моделей.

**7. Що таке «інноваційна екосистема» в межах інноваційної діяльності?**

а) сукупність природних ресурсів, що використовуються підприємством;

б) мережа взаємодії між підприємствами, науковими установами, інвесторами та владою;

в) закрита система управління окремим цехом; г) процес переробки відходів виробництва.

**8. Який аспект є ключовим для дослідження взаємозв'язків у сучасних інноваційних мережах?**

а) обмеження доступу учасників до інформації;

б) обмін знаннями, ресурсами та компетенціями;

в) повна відмова від державної підтримки;

г) зосередження всіх ресурсів в руках одного учасника.

**9. У чому полягає методологічне значення вивчення цієї теми для здобувачів ступеня PhD?**

- а) у спрощенні процедури захисту дисертації;
- б) у створенні підґрунтя для формування власних наукових підходів до управління інноваціями;
- в) у можливості відмовитися від вивчення іноземного досвіду;
- г) у формальному заповненні розділів індивідуального плану.

**10. Що дозволяє підвищити якість дисертаційних робіт у сфері підприємництва згідно з текстом?** а) опанування інструментарію дослідження інноваційних процесів; б) використання лише історичних методів аналізу; в) опис інновацій як стабільного та передбачуваного явища; г) відмова від формування практичних рекомендацій.

**Тема 3. Застосування інноваційних методів дослідження у підприємстві**

Застосування інноваційних методів дослідження у підприємстві є необхідною умовою отримання науково обґрунтованих результатів у процесі аналізу складних соціально-економічних явищ та процесів. Сучасне підприємницьке середовище характеризується високим рівнем динамічності, невизначеності та багатофакторності, що зумовлює потребу у використанні методів дослідження, здатних адекватно відображати складні взаємозв'язки між елементами економічних систем.

Інноваційні методи дослідження у підприємстві ґрунтуються на поєднанні класичних наукових підходів із сучасними інструментами аналізу, моделювання та прогнозування. До таких методів належать системний підхід, структурно-функціональний аналіз, методи економіко-математичного моделювання, сценарний аналіз, методи експертних оцінок, а також інструменти аналізу великих масивів даних. Їх використання дозволяє комплексно оцінювати підприємницькі процеси та формувати науково обґрунтовані управлінські рішення.



Системний підхід є одним із базових інноваційних методів дослідження підприємництва. Він передбачає розгляд підприємства або ринку як цілісної системи, що складається з взаємопов'язаних елементів і функціонує у взаємодії з зовнішнім середовищем. Застосування системного підходу дає змогу ідентифікувати ключові фактори впливу, визначити причинно-наслідкові зв'язки та оцінити наслідки управлінських рішень у довгостроковій перспективі.

Важливу роль у дослідженні інноваційного підприємництва відіграють методи моделювання та прогнозування. Економіко-математичні моделі, імітаційне моделювання та сценарний аналіз дозволяють оцінювати альтернативні варіанти розвитку підприємницьких систем, прогнозувати результати впровадження інновацій та аналізувати можливі ризики. Застосування таких методів є особливо актуальним у процесі обґрунтування інноваційних проєктів і програм розвитку підприємств.

Методи експертних оцінок та аналітичні інструменти якісного аналізу широко використовуються у випадках обмеженості кількісних даних або високого рівня невизначеності. Залучення експертів дозволяє формувати узагальнені оцінки перспектив розвитку інновацій, визначати пріоритетні напрями досліджень та обґрунтовувати стратегічні рішення. Для підвищення достовірності результатів експертні методи доцільно поєднувати з кількісними методами аналізу.

Застосування інноваційних методів дослідження у підприємстві потребує дотримання чіткої методологічної послідовності, яка включає формулювання наукової проблеми, визначення мети та завдань дослідження, вибір адекватних методів, збір і обробку даних, інтерпретацію результатів та формування наукових висновків. Такий підхід забезпечує логічну цілісність дослідження та підвищує наукову цінність отриманих результатів.

Для здобувачів ступеня доктора філософії опанування інноваційних методів дослідження у підприємстві має принципове значення, оскільки створює методологічне підґрунтя для підготовки дисертаційних робіт. Здатність обґрунтовано обирати та застосовувати інноваційні методи дослідження сприяє

формуванню авторських наукових підходів, підвищує рівень наукової новизни та практичної значущості результатів досліджень у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

### **Тести для самоконтролю до Теми 3 «Застосування інноваційних методів дослідження у підприємстві»**

#### **1. Чим зумовлена потреба у використанні інноваційних методів дослідження в сучасному підприємстві?**

- а) виключно вимогами Міністерства освіти і науки;
- б) високим рівнем динамічності, невизначеності та багатфакторності середовища;
- в) бажанням підприємців ускладнити процес звітності;
- г) відсутністю класичних методів наукового пізнання.

#### **2. На чому ґрунтуються інноваційні методи дослідження у підприємстві?**

- а) на повній відмові від класичних наукових підходів;
- б) на поєднанні класичних підходів із сучасними інструментами аналізу, моделювання та прогнозування;
- в) на використанні виключно інтуїтивних здогадок дослідника;
- г) на механічному копіюванні даних із закордонних джерел.

#### **3. Який підхід розглядає підприємство або ринок як цілісну систему у взаємодії із зовнішнім середовищем?**

- а) локальний підхід;
- б) системний підхід;
- в) історико-описовий метод;
- г) фрагментарний аналіз.

#### **4. Які методи дозволяють оцінювати альтернативні варіанти розвитку та аналізувати ризики інноваційних проєктів?**

- а) методи архівації даних;
- б) економіко-математичне моделювання та сценарний аналіз;

- в) лише методи усного опитування споживачів;
- г) методи копіювання успішних кейсів без їх адаптації.

**5. У яких випадках доцільно використовувати методи експертних оцінок?**

- а) коли є надлишок кількісних даних для аналізу;
- б) при обмеженості кількісних даних або високому рівні невизначеності;
- в) коли дослідник не бажає самостійно проводити розрахунки;
- г) тільки при дослідженні історичних аспектів підприємництва.

**6. Для підвищення достовірності результатів експертні методи дослідження рекомендується:**

- а) використовувати ізольовано від інших методів;
- б) поєднувати з кількісними методами аналізу;
- в) замінювати суб'єктивною думкою керівника підприємства;
- г) застосовувати лише на етапі завершення дисертації.

**7. Яка послідовність застосування методів забезпечує логічну цілісність наукового дослідження?**

- а) збір даних — публікація — вибір методів — формулювання проблеми;
- б) формулювання проблеми — вибір методів — збір і обробка даних — інтерпретація результатів;
- в) інтерпретація результатів — вибір мети — збір даних;
- г) вибір мети — отримання висновків — вибір методів.

**8. Що дозволяє ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки у довгостроковій перспективі?**

- а) системний підхід;
- б) метод простого спостереження;
- в) анкетування випадкових перехожих;
- г) вивчення лише внутрішньої документації підприємства.

**9. Яке значення має опанування інноваційних методів для здобувачів ступеня доктора філософії?**

- а) дозволяє швидше завершити навчання без проведення досліджень;

б) створює методологічне підґрунтя та підвищує рівень наукової новизни дисертації;

в) є лише формальною умовою для отримання диплома;

г) замінює потребу у вивченні теоретичних основ підприємництва.

**10. Що є результатом обґрунтованого вибору та застосування методів дослідження у дисертації?**

а) зниження практичної значущості результатів;

б) формування авторських наукових підходів та підвищення наукової цінності роботи;

в) збільшення кількості помилок у розрахунках;

г) відмова від використання сучасного програмного забезпечення.

## **МОДУЛЬ 2 ІННОВАЦІЇ У БІРЖОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВІ**

### **Тема 4. Сутність торгівлі у біржовій діяльності**

Біржова діяльність є важливою складовою сучасної економічної системи та виконує функцію організованого механізму взаємодії між суб'єктами ринку у процесі купівлі-продажу товарів, фінансових інструментів та інших активів. Торгівля у біржовій діяльності характеризується високим рівнем регламентованості, стандартизації операцій і прозорості, що забезпечує формування ринкових цін та зниження трансакційних витрат.

Сутність торгівлі у біржовій діяльності полягає у здійсненні організованих торговельних операцій на спеціалізованих торговельних майданчиках відповідно до встановлених правил і процедур. Біржова торгівля сприяє концентрації попиту та пропозиції, формуванню об'єктивних цінових орієнтирів і підвищенню ефективності функціонування ринків. Вона виконує не лише комерційну, а й інформаційну, регулюючу та індикативну функції.

У сучасних умовах біржова торгівля зазнає суттєвих трансформацій під впливом інноваційних технологій та методів організації торговельних процесів. Використання електронних торговельних платформ, алгоритмічної торгівлі,

цифрових інструментів аналізу ринку та автоматизованих систем управління операціями змінює традиційні підходи до здійснення біржової діяльності. Це зумовлює необхідність застосування інноваційних методів дослідження для аналізу функціонування біржових ринків.

Торгівля у біржовій діяльності розглядається як об'єкт наукового дослідження з позицій системного та інституційного підходів. Біржа виступає складною соціально-економічною системою, в межах якої взаємодіють різні групи учасників, інститути та регуляторні механізми. Застосування системного підходу дозволяє аналізувати біржову торгівлю як сукупність взаємопов'язаних елементів, що функціонують у динамічному зовнішньому середовищі.

Особливу увагу в дослідженнях біржової торгівлі приділяють питанням ефективності, прозорості та ризиків. Інноваційні методи дослідження дають змогу оцінювати вплив різних факторів на результати торговельних операцій, аналізувати цінову динаміку, прогнозувати ринкові тенденції та ідентифікувати потенційні загрози для учасників ринку. Такі методи є необхідним інструментарієм для формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо розвитку біржової діяльності.

Для здобувачів ступеня доктора філософії вивчення сутності торгівлі у біржовій діяльності є важливою складовою підготовки до проведення наукових досліджень у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Розуміння специфіки біржових торговельних процесів, їх інституційних особливостей та сучасних тенденцій розвитку створює методологічну основу для подальшого застосування інноваційних методів дослідження в аналізі біржових ринків.

#### **Тести для самоконтролю до Теми 4 «Сутність торгівлі у біржовій діяльності»**

##### **1. Яку головну функцію виконує біржова діяльність у сучасній економічній системі?**

- а) стихійний обмін товарами між випадковими учасниками;

б) організований механізм взаємодії суб'єктів ринку для купівлі-продажу активів;

в) повний контроль держави над ціноутворенням на всі види товарів;

г) виключно благодійна підтримка виробників сировини.

**2. Визначальними характеристиками торгівлі у біржовій діяльності є:**

а) низька прозорість та відсутність чітких правил;

б) регламентованість, стандартизація операцій і прозорість;

в) використання лише готівкових розрахунків;

г) відсутність впливу на формування ринкових цін.

**3. У чому полягає індикативна функція біржової торгівлі?**

а) у фізичному зберіганні товарів на складах біржі;

б) у формуванні об'єктивних цінових орієнтирів для ринку;

в) у наданні юридичних консультацій учасникам ринку;

г) у рекламі конкретних виробників товарів.

**4. Які інноваційні технології суттєво трансформують сучасну біржову торгівлю?**

а) традиційні паперові картотеки та усні домовленості;

б) електронні платформи, алгоритмічна торгівля та цифрові інструменти аналізу;

в) виключно використання телефонного зв'язку для заявок;

г) відмова від автоматизації систем управління операціями.

**5. З яких наукових позицій розглядається біржова торгівля як об'єкт дослідження?**

а) лише з позиції історичного опису;

б) з позицій системного та інституційного підходів;

в) виключно з погляду психології окремих трейдерів;

г) як замкнута система, що не залежить від зовнішнього середовища.

**6. Що дозволяє застосування системного підходу в аналізі біржової діяльності?**

- а) розглядати біржу як сукупність взаємопов'язаних елементів у динамічному середовищі;
- б) ігнорувати регуляторні механізми та державний вплив;
- в) вивчати лише одного учасника ринку без врахування інших;
- г) спростити біржову торгівлю до рівня роздрібного магазину.

**7. Яким питанням приділяється особлива увага в сучасних дослідженнях біржової торгівлі?**

- а) збільшенню трансакційних витрат;
- б) ефективності, прозорості та управлінню ризиками;
- в) способам обходу правил і процедур біржі; г
- ) зниженню швидкості обробки інформації.

**8. Яка роль інноваційних методів дослідження в аналізі цінової динаміки на біржі?**

- а) вони ускладнюють прогнозування ринкових тенденцій;
- б) вони дозволяють оцінювати вплив факторів на результати операцій та ідентифікувати загрози;
- в) вони використовуються лише для візуалізації минулих періодів;
- г) вони замінюють необхідність у розумінні економічних законів ринку.

**9. Чому вивчення сутності біржової торгівлі є важливим для здобувачів ступеня PhD?**

- а) це дає можливість отримати ліцензію брокера без іспитів;
- б) це створює методологічну основу для аналізу біржових ринків із застосуванням інноваційних методів;
- в) це дозволяє не враховувати інституційні особливості ринку в дисертації;
- г) це є додатковим навантаженням, що не впливає на якість дослідження.

**10. Що забезпечує зниження трансакційних витрат у біржовій діяльності?**

- а) висока регламентованість та прозорість процесів;
- б) складність процедур та велика кількість посередників;
- в) відсутність стандартизації операцій;

г) використання закритих інформаційних каналів.

## **Тема 5. Системний підхід і системний аналіз**

Системний підхід є однією з фундаментальних методологічних засад сучасних наукових досліджень у сфері соціально-економічних наук і широко застосовується для аналізу складних явищ та процесів у підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності. Його сутність полягає у розгляді об'єкта дослідження як цілісної системи, що складається з взаємопов'язаних елементів і функціонує у взаємодії з зовнішнім середовищем.

У контексті дослідження підприємницьких та біржових процесів системний підхід дозволяє враховувати багатofакторність економічних явищ, динамічний характер взаємозв'язків між суб'єктами ринку, а також вплив інституційних, технологічних і соціальних чинників. На відміну від фрагментарного аналізу окремих елементів, системний підхід орієнтований на виявлення цілісної структури об'єкта, його функцій і закономірностей розвитку.

Системний аналіз є прикладним інструментом реалізації системного підходу та передбачає використання сукупності методів і процедур для дослідження складних систем. Основними етапами системного аналізу є ідентифікація системи та її меж, визначення елементів і підсистем, аналіз зв'язків між ними, формування моделей функціонування системи та оцінювання результатів її діяльності. Така послідовність забезпечує логічну структурованість дослідження і підвищує обґрунтованість отриманих висновків.

У дослідженнях біржової діяльності системний аналіз застосовується для вивчення механізмів функціонування біржових ринків, взаємодії учасників торгів, регуляторних інструментів та інформаційних потоків. Застосування системного підходу дозволяє розглядати біржу як відкриту соціально-економічну систему, що реагує на зміни зовнішнього середовища, зокрема на макроекономічні коливання, інноваційні технології та інституційні трансформації.



Для інноваційного підприємництва системний підхід має особливе значення, оскільки інноваційні процеси за своєю природою є міждисциплінарними та багаторівневими. Системний аналіз дає змогу досліджувати взаємозв'язок між науковими розробками, виробничими процесами, ринковими механізмами та управлінськими рішеннями. Це сприяє формуванню комплексного бачення інноваційної діяльності та підвищує ефективність її управління.

Для здобувачів ступеня доктора філософії опанування системного підходу та методів системного аналізу є необхідною умовою проведення якісних наукових досліджень. Застосування цих методів у дисертаційних роботах дозволяє обґрунтовувати складні наукові положення, формувати цілісні дослідницькі моделі та отримувати результати, що мають як теоретичну новизну, так і практичну значущість у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

## **Тести для самоконтролю до Теми 5 «Системний підхід і системний аналіз»**

### **1. У чому полягає основна сутність системного підходу в наукових дослідженнях?**

- а) у вивченні кожного елемента об'єкта ізольовано від інших;
- б) у розгляді об'єкта як цілісної системи взаємопов'язаних елементів;
- в) у простому описі історичних подій без їх аналізу;
- г) у зосередженні уваги виключно на внутрішніх процесах без врахування зовнішнього середовища.

### **2. На відміну від фрагментарного аналізу, системний підхід орієнтований на:**

- а) виявлення цілісної структури об'єкта, його функцій та закономірностей розвитку;
- б) вивчення випадкових зв'язків між другорядними елементами;
- в) механічне накопичення статистичних даних;

г) ігнорування соціальних та інституційних чинників впливу.

**3. Як трактується поняття «системний аналіз» відносно системного підходу?**

- а) як теоретичне заперечення системного підходу;
- б) як прикладний інструмент реалізації системного підходу;
- в) як синонім до методу простого спостереження;
- г) як процес, що не має чіткої послідовності процедур.

**4. Яка послідовність етапів системного аналізу є методично правильною?**

- а) формування висновків — збір даних — визначення елементів;
- б) ідентифікація системи — аналіз зв'язків — формування моделей — оцінювання результатів;
- в) оцінювання результатів — вивчення зовнішнього середовища — ідентифікація меж;
- г) опис елементів без визначення зв'язків між ними.

**5. Біржа як об'єкт системного аналізу розглядається як:**

- а) замкнута технічна система;
- б) відкрита соціально-економічна система, що реагує на зовнішні зміни;
- в) статичний механізм, що не зазнає трансформацій;
- г) виключно інформаційний потік без участі суб'єктів.

**6. Що дозволяє системний аналіз у сфері біржової діяльності?**

- а) ігнорувати макроекономічні коливання;
- б) вивчати взаємодію учасників торгів, регуляторні інструменти та інформаційні потоки;
- в) спростити структуру ринку до одного елемента;
- г) відмовитися від використання інноваційних технологій.

**7. Чому системний підхід має особливе значення для інноваційного підприємництва?**

- а) через простоту його застосування в малих фірмах;
- б) через міждисциплінарність та багаторівневість інноваційних процесів;

- в) через відсутність зв'язку між наукою та виробництвом;
- г) через можливість замінити ним управлінські рішення.

**8. Який взаємозв'язок дозволяє досліджувати системний аналіз в інноваційній діяльності?**

- а) між науковими розробками, виробництвом, ринком та управлінням;
- б) лише між ціною товару та кількістю покупців;
- в) між минулими помилками та майбутніми штрафами;
- г) виключно між юридичними нормами та податковими пільгами.

**9. Опанування методів системного аналізу для здобувача ступеня PhD є умовою:**

- а) отримання дозволу на викладацьку діяльність;
- б) проведення якісних наукових досліджень та обґрунтування складних положень;
- в) формального виконання вимог без впливу на зміст дисертації;
- г) відмови від розробки практичних рекомендацій.

**10. Застосування системного підходу в дисертації дозволяє отримувати результати, що мають:**

- а) лише теоретичну новизну без практичного значення;
- б) суто комерційний характер;
- в) як теоретичну новизну, так і практичну значущість;
- г) виключно історичну цінність.

## **Тема 6. Інноваційні дослідження та проєкти**

Інноваційні дослідження та проєкти є важливою формою реалізації наукових ідей у практичній діяльності підприємств, торговельних організацій та біржових інститутів. У сучасних умовах інноваційні проєкти розглядаються не лише як інструмент упровадження нових технологій або продуктів, а й як комплексний механізм трансформації знань у економічну цінність. Для наукових

досліджень у сфері підприємництва інноваційні проєкти виступають об'єктом аналізу та водночас засобом практичної апробації результатів наукових розвідок.

Інноваційне дослідження характеризується спрямованістю на отримання нових знань, методів або рішень, що мають потенціал практичного застосування. Воно поєднує елементи фундаментальних і прикладних досліджень та потребує використання інноваційних методів аналізу, моделювання і прогнозування. У межах підприємництва інноваційні дослідження орієнтовані на виявлення нових ринкових можливостей, удосконалення бізнес-процесів, створення інноваційних продуктів і формування конкурентних переваг.

Інноваційний проєкт розглядається як цілеспрямований комплекс взаємопов'язаних заходів, обмежених у часі та ресурсах, спрямованих на досягнення визначених інноваційних результатів. Проєктний підхід забезпечує структурованість інноваційної діяльності, чітке визначення цілей, етапів реалізації, відповідальних осіб і критеріїв оцінювання результатів. У наукових дослідженнях проєктний підхід дозволяє формалізувати процес упровадження інновацій і підвищити керованість дослідницьких процесів.

У дослідженнях інноваційних проєктів важливу роль відіграють методи планування та оцінювання ефективності. До них належать методи аналізу життєвого циклу проєкту, економічного обґрунтування інновацій, оцінювання ризиків, а також інструменти моніторингу та контролю виконання проєктних завдань. Застосування таких методів дає змогу досліджувати не лише кінцеві результати інноваційних проєктів, а й процеси їх реалізації, що є важливим для формування наукових висновків.

Особливе значення інноваційні проєкти мають у сфері біржової діяльності, де впровадження нових торговельних інструментів, інформаційних систем і організаційних моделей потребує комплексного наукового обґрунтування. Інноваційні дослідження у цій сфері спрямовані на аналіз ефективності біржових механізмів, оцінювання впливу інновацій на ліквідність ринків і рівень ризиків, а також на розроблення рекомендацій щодо вдосконалення біржової інфраструктури.

Для здобувачів ступеня доктора філософії вивчення інноваційних досліджень та проєктів є важливим етапом формування дослідницьких компетентностей. Опанування проєктного підходу та методів аналізу інноваційних проєктів сприяє підвищенню якості дисертаційних досліджень, дозволяє поєднувати теоретичні положення з практичними результатами та забезпечує прикладну спрямованість наукових розвідок у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

### **Тести для самоконтролю до Теми 6 «Інноваційні дослідження та проєкти»**

#### **1. Як розглядаються інноваційні проєкти у сучасних наукових дослідженнях?**

- а) як формальна звітність без практичного значення;
- б) як комплексний механізм трансформації знань у економічну цінність;
- в) як процес випадкового виникнення нових ідей на підприємстві;
- г) як виключно закупівля іноземного програмного забезпечення.

#### **2. Визначальною характеристикою інноваційного дослідження є:**

- а) спрямованість на отримання нових знань із потенціалом практичного застосування;
- б) опис уже існуючих бізнес-процесів без пропозицій щодо змін;
- в) повна відмова від використання методів моделювання та прогнозування;
- г) зосередження виключно на фундаментальній науці без зв'язку з бізнесом.

#### **3. Що таке «інноваційний проєкт» згідно з проєктним підходом?**

- а) нескінченний процес наукового пошуку;
- б) комплекс взаємопов'язаних заходів, обмежених у часі та ресурсах;
- в) перелік побажань керівництва щодо розвитку підприємства;
- г) разова дія з продажу інноваційного продукту.

#### **4. Яку перевагу надає проєктний підхід у наукових дослідженнях?**

- а) дозволяє ігнорувати критерії оцінювання результатів;

б) дозволяє формалізувати процес упровадження інновацій та підвищити керованість процесів;

в) спрощує дослідження до рівня простого спостереження;

г) скасовує необхідність визначення відповідальних осіб.

**5. Які методи відіграють важливу роль у дослідженні інноваційних проєктів?**

а) методи архівного зберігання документації;

б) методи аналізу життєвого циклу, оцінювання ризиків та економічного обґрунтування;

в) лише методи візуального оформлення презентацій;

г) методи копіювання успішних проєктів без аналізу факторів впливу.

**6. Застосування методів моніторингу та контролю дає змогу досліджувати:**

а) тільки кінцевий фінансовий результат проєкту;

б) не лише кінцеві результати, а й процеси реалізації інноваційних проєктів;

в) виключно помилки персоналу без аналізу їх причин;

г) зовнішній вигляд інноваційного продукту.

**7. У сфері біржової діяльності інноваційні дослідження спрямовані на:**

а) аналіз ефективності біржових механізмів, ліквідності ринків та рівня ризиків;

б) зменшення кількості учасників торгів;

в) відмову від використання сучасних інформаційних систем;

г) спрощення організаційних моделей до рівня стихійного ринку.

**8. Який підхід забезпечує поєднання теоретичних положень дисертації з практичними результатами?**

а) фрагментарний підхід;

б) проєктний підхід;

в) виключно історичний підхід;

г) описовий підхід.

**9. Опанування методів аналізу інноваційних проєктів для здобувачів PhD сприяє:**

- а) відмові від прикладної спрямованості дослідження;
- б) підвищенню якості дисертації та формуванню дослідницьких компетентностей;
- в) автоматичному отриманню наукового ступеня без захисту;
- г) звуженню об'єкта дослідження до одного підприємства.

**10. Що є об'єктом аналізу та водночас засобом апробації наукових розвідок у підприємництві?**

- а) статистичні щорічники;
- б) інноваційні проєкти;
- в) підручники з економічної теорії;
- г) посадові інструкції працівників.

**Тема 7. Організаційні форми реалізації інновацій**

Реалізація інновацій у підприємництві, торгівлі та біржовій діяльності потребує створення відповідних організаційних форм, які забезпечують ефективне поєднання наукових досліджень, управлінських рішень і практичного впровадження нововведень. Організаційні форми реалізації інновацій визначають механізми взаємодії між суб'єктами інноваційної діяльності, розподіл функцій і відповідальності, а також умови трансформації наукових результатів у економічно значущі продукти та процеси.

У сучасній економіці інновації реалізуються через різноманітні організаційні структури, серед яких важливе місце посідають інноваційні підприємства, стартапи, бізнес-інкубатори, технопарки, кластери та венчурні структури. Кожна з цих форм має специфічні особливості функціонування, джерела фінансування та механізми управління, що зумовлює необхідність їх наукового аналізу з використанням інноваційних методів дослідження.

Організаційні форми реалізації інновацій у підприємстві часто ґрунтуються на проєктному та програмно-цільовому підходах. Проєктні структури забезпечують гнучкість управління інноваційною діяльністю, дозволяють адаптуватися до змін зовнішнього середовища та ефективно використовувати обмежені ресурси. У наукових дослідженнях такі форми є об'єктом аналізу з позицій ефективності, результативності та стійкості інноваційних процесів.

У сфері торгівлі та біржової діяльності організаційні форми реалізації інновацій мають свою специфіку, пов'язану з високим рівнем регуляції та необхідністю дотримання встановлених правил і стандартів. Впровадження інновацій у біржових інститутах часто здійснюється через спеціалізовані підрозділи, проєктні офіси або партнерські мережі, що об'єднують біржі, фінансові установи, технологічні компанії та регуляторні органи. Дослідження таких форм дозволяє оцінити ефективність інституційних механізмів підтримки інновацій.

Важливим аспектом аналізу організаційних форм реалізації інновацій є оцінювання рівня взаємодії між учасниками інноваційного процесу. Інноваційні мережі та екосистеми забезпечують обмін знаннями, ресурсами та компетенціями, що сприяє прискоренню інноваційних процесів і зниженню ризиків. Застосування системного та мережевого підходів у наукових дослідженнях дозволяє виявляти ключові вузли та канали взаємодії в інноваційних структурах.

Для здобувачів ступеня доктора філософії вивчення організаційних форм реалізації інновацій має важливе методологічне значення, оскільки створює основу для аналізу управлінських механізмів упровадження інновацій у різних секторах економіки. Опанування цього аспекту дозволяє формувати комплексні наукові підходи до дослідження інноваційної діяльності та розробляти практичні рекомендації щодо вдосконалення організаційних моделей у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.



**Тести для самоконтролю до Теми 7 «Організаційні форми реалізації інновацій»**

**1. Що визначають організаційні форми реалізації інновацій у підприємницькій діяльності?**

- а) виключно розмір статутного капіталу підприємства;
- б) механізми взаємодії суб'єктів, розподіл функцій та умови трансформації знань у продукти;
- в) лише кількість працівників, залучених до наукових досліджень;
- г) перелік юридичних адрес філій торговельних організацій.

**2. Які структури належать до сучасних організаційних форм реалізації інновацій?**

- а) традиційні цехи та державні планові комітети;
- б) стартапи, бізнес-інкубатори, технопарки та інноваційні кластери;
- в) виключно універсальні магазини та роздрібні ринки;
- г) закриті архіви науково-дослідних інститутів.

**3. На яких підходах найчастіше ґрунтуються організаційні форми реалізації інновацій у підприємництві?**

- а) на командно-адміністративному підході;
- б) на проєктному та програмно-цільовому підходах;
- в) на методі випадкового пошуку партнерів;
- г) на відмові від будь-якого структурування діяльності.

**4. Що забезпечують проєктні структури в управлінні інноваційною діяльністю?**

- а) жорстку незмінність планів протягом багатьох років;
- б) гнучкість управління та здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища;
- в) збільшення трансакційних витрат на кожному етапі;
- г) повне усунення відповідальності окремих осіб за результат.

**5. Яка специфіка організаційних форм реалізації інновацій у біржовій діяльності?**

- а) повна відсутність регуляції та стандартів;
- б) високий рівень регуляції та необхідність дотримання встановлених правил;
- в) реалізація інновацій виключно через приватні розмови учасників;
- г) заборона на створення партнерських мереж із технологічними компаніями.

**6. Через які ланки найчастіше здійснюється впровадження інновацій у біржових інститутах?**

- а) через стихійні зібрання трейдерів;
- б) через спеціалізовані підрозділи, проєктні офіси або партнерські мережі;
- в) через відмову від взаємодії з регуляторними органами;
- г) виключно через закордонні фінансові установи без участі вітчизняних бірж.

**7. Що є важливим аспектом аналізу організаційних форм згідно з текстом?**

- а) оцінювання рівня взаємодії між учасниками інноваційного процесу;
- б) вивчення лише внутрішньої ієрархії одного підприємства;
- в) мінімізація обміну знаннями та компетенціями;
- г) повна автономність кожного суб'єкта інноваційної мережі.

**8. Які підходи дозволяють виявляти ключові вузли та канали взаємодії в інноваційних структурах?**

- а) історичний та статистичний;
- б) системний та мережевий;
- в) інтуїтивний та описовий;
- г) локальний та фрагментарний.

**9. У чому полягає методологічне значення вивчення організаційних форм для здобувачів PhD?**

- а) у спрощенні процесу публікації тез конференцій;
- б) у створенні основи для аналізу управлінських механізмів упровадження інновацій;

- в) у заміні наукового дослідження суто адміністративною роботою;
- г) у можливості не враховувати галузеву специфіку в дисертації.

**10. Опанування організаційними моделями інноваційної діяльності дозволяє PhD-аспіранту:**

- а) розробляти практичні рекомендації щодо вдосконалення цих моделей;
- б) уникати використання інноваційних методів дослідження;
- в) зосередитися виключно на теоретичних аспектах без практики;
- г) відмовитися від системного підходу в науковій роботі.

## **Тема 8. Інструментарій інноваційних методів**

Інструментарій інноваційних методів становить сукупність наукових підходів, методик, моделей і практичних засобів, що використовуються для дослідження, аналізу та управління інноваційними процесами у підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності. Застосування відповідного інструментарію забезпечує обґрунтованість наукових висновків, підвищує достовірність результатів дослідження та сприяє формуванню ефективних управлінських рішень.

До основних інструментів інноваційних методів дослідження належать методи стратегічного аналізу, економіко-математичного моделювання, сценарного прогнозування, аналізу ризиків, а також інструменти оцінювання інноваційного потенціалу. Використання цих методів дозволяє комплексно оцінювати умови та результати інноваційної діяльності, визначати перспективні напрями розвитку та формувати науково обґрунтовані рекомендації.

Важливе місце в інструментарії інноваційних методів займають аналітичні інструменти оцінювання ефективності інновацій. До них належать показники економічної ефективності, методи аналізу витрат і результатів, оцінювання життєвого циклу інновацій, а також підходи до визначення соціального та інституційного ефекту. Застосування таких інструментів дозволяє не лише

кількісно оцінювати результати інноваційної діяльності, а й аналізувати її довгострокові наслідки.

У сучасних наукових дослідженнях дедалі ширше використовуються цифрові та інформаційно-аналітичні інструменти інноваційних методів. Обробка великих масивів даних, використання інформаційних систем підтримки прийняття рішень, інструментів бізнес-аналітики та економічного моделювання розширює можливості дослідників у сфері підприємництва та біржової діяльності. Такі інструменти сприяють підвищенню точності прогнозів і дозволяють аналізувати складні економічні процеси в реальному часі.

Інструментарій інноваційних методів дослідження також включає методи якісного аналізу, зокрема контент-аналіз, кейс-стаді, методи порівняльного аналізу та експертного оцінювання. Їх застосування є доцільним у випадках, коли кількісні дані є обмеженими або коли об'єкт дослідження має складну соціально-економічну природу. Поєднання якісних і кількісних методів забезпечує комплексність наукового аналізу та підвищує наукову цінність досліджень.

Для здобувачів ступеня доктора філософії опанування інструментарію інноваційних методів є необхідною умовою проведення самостійних наукових досліджень. Вміння обґрунтовано обирати та поєднувати різні інструменти відповідно до мети та завдань дослідження сприяє формуванню авторських методологічних підходів і забезпечує високий рівень наукової новизни та практичної значущості результатів у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

## **Тести для самоконтролю до Теми 8 «Інструментарій інноваційних методів»**

### **1. Що становить інструментарій інноваційних методів у наукових дослідженнях?**

- а) виключно перелік офісної техніки, необхідної досліднику;
- б) сукупність наукових підходів, методик, моделей і практичних засобів аналізу та управління;

- в) лише фінансові ресурси, виділені на реалізацію проєкту;
- г) сукупність нормативно-правових актів у сфері торгівлі.

**2. Які методи належать до основних інструментів інноваційного дослідження?**

- а) методи простого копіювання чужих наукових текстів;
- б) стратегічний аналіз, економіко-математичне моделювання та аналіз ризиків;
- в) лише методи усного переказу результатів;
- г) методи ігнорування інноваційного потенціалу.

**3. Яке місце в інструментарії займають аналітичні інструменти оцінювання ефективності?**

- а) другорядне, оскільки ефективність не впливає на наукову новизну;
- б) ключове, оскільки дозволяють оцінювати витрати, результати та життєвий цикл інновацій;
- в) вони використовуються лише для цілей бухгалтерського обліку;
- г) вони замінюють собою всі інші методи дослідження.

**4. Які ефекти, крім кількісних економічних показників, дозволяє аналізувати сучасний інструментарій?**

- а) жодних інших ефектів не існує;
- б) соціальний та інституційний ефекти інноваційної діяльності;
- в) виключно психологічний стан дослідника;
- г) тільки короткострокові вигоди без урахування наслідків.

**5. Яку перевагу надає використання цифрових та інформаційно-аналітичних інструментів?**

- а) повне звільнення дослідника від необхідності думати;
- б) підвищення точності прогнозів та аналіз складних процесів у реальному часі;
- в) значне збільшення часу на обробку даних;
- г) відмову від використання математичних моделей.

**6. У яких випадках доцільно застосовувати методи якісного аналізу (кейс-стаді, контент-аналіз)?**

- а) коли кількісні дані є надлишковими та структурованими;
- б) при обмеженості кількісних даних або складній соціально-економічній природі об'єкта;
- в) лише для підготовки рекламних матеріалів про підприємство;
- г) тільки у разі неможливості використання комп'ютерної техніки.

**7. Що забезпечує комплексність наукового аналізу та підвищує наукову цінність дослідження?**

- а) використання лише одного улюбленого методу автора;
- б) поєднання якісних і кількісних методів аналізу;
- в) відмова від залучення експертів до оцінювання;
- г) заміна наукових методів інтуїтивними припущеннями.

**8. Яка роль інструментів бізнес-аналітики у сфері біржової діяльності?**

- а) вони ускладнюють взаємодію між учасниками ринку;
- б) розширюють можливості дослідників в аналізі великих масивів даних;
- в) вони використовуються лише для архівування старих угод;
- г) вони є необов'язковими в умовах цифрової трансформації.

**9. Опанування інструментарію інноваційних методів для здобувачів PhD є необхідною умовою:**

- а) автоматичного зарахування на посаду професора;
- б) проведення самостійних наукових досліджень та формування авторських підходів;
- в) відмови від розробки практичних рекомендацій;
- г) спрощення структури дисертації до рівня реферату.

**10. Обґрунтований вибір та поєднання інструментів дослідження забезпечує:**

- а) низький рівень наукової новизни;
- б) високий рівень наукової новизни та практичної значущість результатів;
- в) відсутність логічного зв'язку між розділами дисертації;

г) лише теоретичну зацікавленість без можливості впровадження.

## **Тема 9. Фінансування інновацій**

Фінансування інновацій є одним із ключових чинників успішної реалізації інноваційної діяльності у підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності. Процеси створення, впровадження та комерціалізації інновацій потребують значних фінансових ресурсів, а також ефективних механізмів їх залучення та використання. У наукових дослідженнях фінансування інновацій розглядається як складна багаторівнева система, що поєднує внутрішні та зовнішні джерела фінансового забезпечення інноваційних процесів.

Джерела фінансування інновацій поділяються на власні, залучені та позикові. До власних джерел належать прибуток підприємств, амортизаційні відрахування та інші внутрішні ресурси. Залучені джерела включають венчурний капітал, інвестиції бізнес-ангелів, стратегічних партнерів та інституційних інвесторів. Позикові джерела охоплюють банківські кредити, облігаційні позики та інші форми боргового фінансування. Вибір оптимальної структури фінансування інновацій є предметом наукового аналізу з урахуванням рівня ризику, стадії інноваційного проєкту та специфіки галузі.

Особливе місце у фінансуванні інновацій займає венчурне фінансування, яке орієнтоване на підтримку високоризикових, але потенційно високодохідних інноваційних проєктів. Венчурний капітал відіграє важливу роль у розвитку стартапів та інноваційних підприємств, забезпечуючи не лише фінансові ресурси, а й управлінську та експертну підтримку. У наукових дослідженнях аналіз венчурного фінансування дозволяє оцінювати ефективність механізмів підтримки інновацій та їх вплив на розвиток підприємницьких екосистем.

У сучасних умовах зростає значення державної підтримки фінансування інновацій, яка реалізується через бюджетні програми, гранти, податкові стимули та інші інструменти економічної політики. Державне фінансування інновацій спрямоване на зниження інвестиційних ризиків, стимулювання науково-

дослідної діяльності та підтримку стратегічно важливих напрямів розвитку економіки. Дослідження ефективності таких інструментів є актуальним напрямом наукових розвідок у сфері інноваційної економіки.

Фінансування інновацій у сфері біржової діяльності має свої особливості, пов'язані з високим рівнем регуляції та специфікою фінансових інструментів. Інноваційні біржові проекти, зокрема впровадження нових торговельних платформ, фінансових інструментів і технологій, потребують комплексного фінансового обґрунтування та оцінювання ризиків. Застосування інноваційних методів дослідження дозволяє аналізувати доцільність таких інвестицій і прогнозувати їх вплив на функціонування ринків.

Для здобувачів ступеня доктора філософії вивчення фінансування інновацій має важливе значення з огляду на необхідність обґрунтування фінансових аспектів інноваційних проектів у дисертаційних дослідженнях. Опанування методів аналізу джерел фінансування, оцінювання ефективності інвестицій та управління фінансовими ризиками сприяє формуванню комплексного наукового підходу до дослідження інноваційної діяльності у підприємництві, торгівлі та біржовій діяльності.

### **Тести для самоконтролю до Теми 9 «Фінансування інновацій»**

**1. Як розглядається фінансування інновацій у наукових дослідженнях?**

- а) як одноразова виплата на купівлю патенту;
- б) як складна багаторівнева система внутрішніх та зовнішніх джерел;
- в) як процес, що не впливає на успішність комерціалізації;
- г) як виключно державна дотація без участі приватного капіталу.

**2. До власних джерел фінансування інновацій на підприємстві належать:**

- а) банківські кредити та випуск облігацій;
- б) прибуток підприємства та амортизаційні відрахування;
- в) гранти міжнародних фондів;



г) інвестиції бізнес-ангелів.

**3. Які джерела фінансування включають венчурний капітал та інвестиції бізнес-ангелів?**

- а) позикові джерела;
- б) залучені джерела;
- в) власні джерела;
- г) бюджетні субсидії.

**4. Що є предметом наукового аналізу при виборі структури фінансування інновацій?**

- а) колір логотипу інвестиційного фонду;
- б) рівень ризику, стадія проєкту та специфіка галузі;
- в) лише територіальне розташування банку;
- г) кількість працівників у відділі маркетингу.

**5. У чому полягає особливість венчурного фінансування?**

- а) орієнтація на низькоризикові та стабільні проєкти;
- б) орієнтація на високоризикові, але потенційно високодохідні проєкти;
- в) надання коштів виключно державним установам;
- г) повна відсутність управлінської та експертної підтримки.

**6. Яку роль відіграє державна підтримка фінансування інновацій?**

- а) повна заміна приватного капіталу державним;
- б) зниження інвестиційних ризиків та стимулювання науково-дослідної діяльності;
- в) заборона на використання іноземних грантів;
- г) збільшення податкового тиску на інноваційні підприємства.

**7. Через які інструменти реалізується державне фінансування інновацій?**

- а) лише через штрафні санкції;
- б) через бюджетні програми, гранти та податкові стимули;
- в) виключно через благодійні внески громадян;
- г) через закриття збиткових підприємств.

## **8. Яка специфіка фінансування інновацій у біржовій діяльності?**

- а) відсутність потреби у фінансовому обґрунтуванні;
- б) високий рівень регуляції та необхідність оцінювання ризиків нових платформ;
- в) використання лише готівкових коштів учасників;
- г) повна автономність від макроекономічних чинників.

## **9. Опанування методів аналізу джерел фінансування для здобувачів PhD є необхідним для:**

- а) автоматичного отримання кредиту в банку;
- б) обґрунтування фінансових аспектів інноваційних проєктів у дисертації;
- в) відмови від аналізу економічної ефективності;
- г) спрощення процесу реєстрації авторських прав.

## **10. Що дозволяє застосування інноваційних методів дослідження у сфері фінансування?**

- а) аналізувати доцільність інвестицій та прогнозувати їх вплив на ринок;
- б) повністю усунути фінансову відповідальність керівництва;
- в) ігнорувати потреби інвесторів у звітності;
- г) збільшити витрати без отримання прибутку.

## **Тема 10. Ризики в інноваційному підприємстві**

Інноваційне підприємство за своєю природою пов'язане з підвищеним рівнем ризику, що зумовлено новизною ідей, невизначеністю результатів, динамічністю ринкового середовища та обмеженістю інформації. Ризики є невід'ємною складовою інноваційної діяльності та суттєво впливають на процеси прийняття управлінських рішень, реалізацію інноваційних проєктів і досягнення запланованих результатів. У наукових дослідженнях ризики в інноваційному підприємстві розглядаються як об'єкт системного аналізу та управління.

Ризики інноваційного підприємництва мають багатовимірний характер і можуть класифікуватися за різними ознаками. До основних груп ризиків належать технологічні, фінансові, ринкові, організаційні, інституційні та соціальні ризики. Технологічні ризики пов'язані з невизначеністю результатів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, фінансові — з нестачею ресурсів або неефективністю їх використання, ринкові — з коливанням попиту та конкурентного середовища. Така класифікація є важливою для формування комплексного підходу до дослідження ризиків інноваційної діяльності.

У наукових дослідженнях ризиків інноваційного підприємництва застосовуються як кількісні, так і якісні методи аналізу. До кількісних методів належать статистичний аналіз, імовірнісне моделювання, сценарний аналіз та методи оцінювання чутливості. Якісні методи включають експертні оцінки, аналіз кейсів, методи ідентифікації та ранжування ризиків. Поєднання цих методів дозволяє отримати більш повну та обґрунтовану картину ризиків інноваційних проєктів.

Особливе значення має управління ризиками в інноваційному підприємстві, яке передбачає ідентифікацію ризиків, їх оцінювання, розроблення заходів щодо мінімізації та постійний моніторинг. У межах інноваційних проєктів управління ризиками інтегрується у загальну систему управління проєктом та спрямоване на зниження негативного впливу невизначеності на досягнення цілей. У наукових дослідженнях аналіз ефективності систем управління ризиками є важливим напрямом оцінювання результативності інноваційної діяльності.

Ризики в інноваційному підприємстві мають специфіку залежно від сфери діяльності. У торгівлі та біржовій діяльності значну роль відіграють фінансові та ринкові ризики, пов'язані з коливанням цін, ліквідністю ринків і регуляторними обмеженнями. Застосування інноваційних методів дослідження дозволяє аналізувати такі ризики, прогнозувати їх наслідки та обґрунтовувати управлінські рішення щодо їх мінімізації.

Для здобувачів ступеня доктора філософії дослідження ризиків в інноваційному підприємстві є важливим елементом формування наукової новизни дисертаційних робіт. Здатність ідентифікувати, аналізувати та обґрунтовувати підходи до управління ризиками дозволяє підвищити практичну значущість результатів досліджень і сформулювати комплексні рекомендації щодо розвитку інноваційної діяльності у підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності.

### **Тести для самоконтролю до Теми 9 «Фінансування інновацій»**

#### **1. Як розглядається фінансування інновацій у наукових дослідженнях?**

- а) як одноразова виплата на купівлю патенту;
- б) як складна багаторівнева система внутрішніх та зовнішніх джерел;
- в) як процес, що не впливає на успішність комерціалізації;
- г) як виключно державна дотація без участі приватного капіталу.

#### **2. До власних джерел фінансування інновацій на підприємстві належать:**

- а) банківські кредити та випуск облігацій;
- б) прибуток підприємства та амортизаційні відрахування;
- в) гранти міжнародних фондів; г) інвестиції бізнес-ангелів.

#### **3. Які джерела фінансування включають венчурний капітал та інвестиції бізнес-ангелів?**

- а) позикові джерела;
- б) залучені джерела;
- в) власні джерела;
- г) бюджетні субсидії.

#### **4. Що є предметом наукового аналізу при виборі структури фінансування інновацій?**

- а) колір логотипу інвестиційного фонду;
- б) рівень ризику, стадія проєкту та специфіка галузі;

- в) лише територіальне розташування банку;
- г) кількість працівників у відділі маркетингу.

**5. У чому полягає особливість венчурного фінансування?**

- а) орієнтація на низькоризикові та стабільні проєкти;
- б) орієнтація на високоризикові, але потенційно високодохідні проєкти;
- в) надання коштів виключно державним установам;
- г) повна відсутність управлінської та експертної підтримки.

**6. Яку роль відіграє державна підтримка фінансування інновацій?**

- а) повна заміна приватного капіталу державним;
- б) зниження інвестиційних ризиків та стимулювання науково-дослідної діяльності;
- в) заборона на використання іноземних грантів;
- г) збільшення податкового тиску на інноваційні підприємства.

**7. Через які інструменти реалізується державне фінансування інновацій?**

- а) лише через штрафні санкції;
- б) через бюджетні програми, гранти та податкові стимули;
- в) виключно через благодійні внески громадян;
- г) через закриття збиткових підприємств.

**8. Яка специфіка фінансування інновацій у біржовій діяльності?**

- а) відсутність потреби у фінансовому обґрунтуванні;
- б) високий рівень регуляції та необхідність оцінювання ризиків нових платформ;
- в) використання лише готівкових коштів учасників;
- г) повна автономність від макроекономічних чинників.

**9. Опанування методів аналізу джерел фінансування для здобувачів PhD є необхідним для:**

- а) автоматичного отримання кредиту в банку;
- б) обґрунтування фінансових аспектів інноваційних проєктів у дисертації;
- в) відмови від аналізу економічної ефективності;

г) спрощення процесу реєстрації авторських прав.

**10. Що дозволяє застосування інноваційних методів дослідження у сфері фінансування?** а) аналізувати доцільність інвестицій та прогнозувати їх вплив на ринок; б) повністю усунути фінансову відповідальність керівництва; в) ігнорувати потреби інвесторів у звітності; г) збільшити витрати без отримання прибутку.

## **ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

Практичні заняття з навчальної дисципліни «Застосування інноваційних методів дослідження у підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності» спрямовані на поглиблення теоретичних знань здобувачів ступеня доктора філософії та формування практичних навичок застосування інноваційних методів дослідження у процесі виконання наукових і прикладних завдань. Основною метою практичних занять є розвиток дослідницького мислення, здатності до самостійного аналізу складних економічних процесів та обґрунтування управлінських рішень у сфері інноваційного підприємництва.

Практичні заняття мають дослідницький характер і передбачають використання аналітичних, проєктних та проблемно-орієнтованих завдань. У процесі їх виконання здобувачі повинні демонструвати вміння формулювати наукові проблеми, обирати адекватні методи дослідження, аналізувати отримані результати та формувати аргументовані висновки.

### **Практичне заняття 1. Аналіз сутності інновацій та інноваційного підприємництва**

Мета заняття:

поглибити розуміння теоретичних підходів до трактування інновацій та інноваційного підприємництва, сформувати навички наукового аналізу та критичного порівняння концепцій.

Завдання:

Проаналізувати наукові підходи до визначення поняття «інновація» в сучасних економічних дослідженнях.

Визначити ключові ознаки інноваційного підприємництва та їх прояв у сучасній економіці.

Провести порівняльний аналіз інноваційного та традиційного підприємництва.

Сформулювати авторське визначення інноваційного підприємництва з урахуванням тематики дисертаційного дослідження.

Методичні поради:

Рекомендується використовувати методи порівняльного та контент-аналізу наукових джерел, звертаючи увагу на еволюцію підходів до трактування інновацій. Під час формулювання авторського визначення доцільно обґрунтовувати його наукову новизну та практичну значущість.

## **Практичне заняття 2. Дослідження інноваційної діяльності та інноваційних процесів**

Мета заняття:

сформувати навички аналізу інноваційних процесів і оцінювання їх ефективності в підприємницьких структурах.

Завдання:

Охарактеризувати основні етапи інноваційного процесу та їх взаємозв'язок.

Проаналізувати лінійні та інтерактивні моделі інноваційних процесів.

Дослідити приклад інноваційної діяльності конкретного підприємства або галузі.

Запропонувати напрями вдосконалення інноваційних процесів із використанням інноваційних методів дослідження.

Методичні поради:

Доцільно застосовувати системний підхід та методи аналізу життєвого циклу інновацій. Результати дослідження рекомендується оформлювати у вигляді аналітичної записки з висновками та пропозиціями.

### **Практичне заняття 3. Застосування інноваційних методів дослідження у підприємстві**

Мета заняття:

закріпити навички вибору та практичного застосування інноваційних методів дослідження.

Завдання:

Визначити наукову проблему у сфері інноваційного підприємства.

Обґрунтувати вибір інноваційних методів дослідження для її аналізу.

Провести дослідження з використанням обраних методів.

Сформулювати наукові висновки та рекомендації.

Методичні поради:

Здобувачам рекомендується поєднувати кількісні та якісні методи дослідження. Особливу увагу слід приділяти логічній послідовності дослідження та аргументації отриманих результатів.

### **Практичне заняття 4. Системний аналіз у дослідженні біржової діяльності**

Мета заняття:

розвинути вміння застосовувати системний підхід для аналізу біржових ринків.

Завдання:

Визначити структуру біржового ринку як системи.

Проаналізувати взаємозв'язки між основними елементами біржової діяльності.

Оцінити вплив зовнішніх факторів на функціонування біржового ринку.

Запропонувати напрями вдосконалення біржової діяльності з урахуванням системного аналізу.



Методичні поради:

Рекомендується використовувати графічні моделі, схеми та таблиці для візуалізації системних зв'язків і результатів аналізу.

## **Практичне заняття 5. Аналіз інноваційних проєктів та фінансування інновацій**

Мета заняття:

сформувати навички аналізу інноваційних проєктів і обґрунтування джерел їх фінансування.

Завдання:

Охарактеризувати інноваційний проєкт у вибраній сфері діяльності.

Визначити можливі джерела фінансування інновацій.

Оцінити ризики та ефективність інноваційного проєкту.

Сформулювати рекомендації щодо оптимізації фінансування.

Методичні поради:

Доцільно застосовувати методи аналізу ефективності інвестицій, оцінювання ризиків і сценарного прогнозування.

## **Практичне заняття 6. Оцінювання ризиків інноваційного підприємництва**

Мета заняття:

закріпити навички ідентифікації, аналізу та управління ризиками інноваційної діяльності.

Завдання:

Ідентифікувати основні ризики інноваційного підприємництва.

Провести їх класифікацію та оцінювання.

Розробити заходи з мінімізації ризиків.

Обґрунтувати доцільність запропонованих управлінських рішень.

Методичні поради:

Рекомендується використовувати поєднання експертних методів і кількісних інструментів аналізу ризиків.

## **САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ**

Самостійна робота здобувачів ступеня доктора філософії з дисципліни «Застосування інноваційних методів дослідження у підприємництві, торгівлі та біржовій діяльності» є обов'язковою складовою освітнього процесу та спрямована на поглиблення теоретичних знань, розвиток дослідницьких компетентностей і формування навичок самостійного проведення наукових досліджень. Самостійна робота передбачає активну аналітичну діяльність, опрацювання наукових джерел і виконання індивідуальних дослідницьких завдань.

Основною метою самостійної роботи є формування здатності здобувачів самостійно ідентифікувати наукові проблеми, обирати адекватні методи дослідження, здійснювати аналіз отриманих результатів і формулювати науково обґрунтовані висновки. Самостійна робота також сприяє інтеграції матеріалу навчальної дисципліни з тематикою дисертаційних досліджень.

### **Перелік завдань для самостійної роботи**

1. Опрацювати наукові джерела з питань застосування інноваційних методів дослідження у підприємництві та підготувати аналітичний огляд сучасних підходів до інноваційної діяльності.
2. Проаналізувати еволюцію теоретичних підходів до управління інноваційними процесами та визначити їх вплив на розвиток підприємницьких структур.
3. Дослідити особливості застосування системного підходу в аналізі торгівлі та біржової діяльності та обґрунтувати доцільність його використання у власному науковому дослідженні.
4. Виконати аналіз інноваційного проєкту у сфері підприємництва, торгівлі або біржової діяльності з використанням інноваційних методів дослідження.
5. Оцінити джерела фінансування інновацій та проаналізувати їх вплив на ефективність реалізації інноваційних проєктів.

6. Дослідити ризики інноваційного підприємництва та розробити рекомендації щодо управління ними з урахуванням специфіки обраної сфери діяльності.
7. Підготувати наукове повідомлення або есе з проблематики дисципліни з обґрунтуванням актуальності обраної теми та наукової новизни дослідження.

### **Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи**

Під час виконання самостійної роботи здобувачам рекомендується використовувати сучасні наукові джерела, зокрема монографії, статті у фахових наукових виданнях, матеріали міжнародних конференцій та аналітичні звіти. Особливу увагу слід приділяти критичному аналізу наукових підходів і порівнянню різних концепцій.

Результати самостійної роботи доцільно оформлювати у вигляді аналітичних оглядів, дослідницьких есе або наукових доповідей із чіткою структурою, що включає вступ, основну частину, висновки та список використаних джерел. У роботах необхідно дотримуватися принципів академічної доброчесності та коректного оформлення посилань.

Самостійна робота оцінюється з урахуванням рівня теоретичної підготовки, глибини аналізу, логічності викладення матеріалу, аргументованості висновків і відповідності виконаних завдань вимогам навчальної дисципліни.

## **ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ**

**Таблиця А.1. Інноваційні методи дослідження у підприємстві**

| Метод            | Сутність методу                                                  | Сфера застосування                           | Результат застосування                               |
|------------------|------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| Системний аналіз | Розгляд об'єкта як цілісної системи з взаємопов'язаних елементів | Підприємництво, торгівля, біржова діяльність | Виявлення системних взаємозв'язків і закономірностей |

|                  |                                                  |                               |                                        |
|------------------|--------------------------------------------------|-------------------------------|----------------------------------------|
| Проектний підхід | Управління інноваційною діяльністю через проекти | Інноваційні проекти, стартапи | Підвищення керованості та ефективності |
| Сценарний аналіз | Моделювання альтернативних сценаріїв розвитку    | Стратегічне планування        | Оцінка можливих наслідків рішень       |

Таблиця А.2. Принципи застосування інноваційних методів

| Принцип                 | Зміст принципу                        | Практичне значення                    |
|-------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|
| Системність             | Комплексний підхід до аналізу об'єкта | Підвищення обґрунтованості досліджень |
| Адаптивність            | Гнучке реагування на зміни середовища | Актуальність управлінських рішень     |
| Наукова обґрунтованість | Використання перевірених методів      | Достовірність результатів             |

Таблиця А.3. Інструменти аналізу інноваційних проєктів

| Інструмент          | Мета застосування                           | Тип даних          | Очікуваний результат                |
|---------------------|---------------------------------------------|--------------------|-------------------------------------|
| SWOT-аналіз         | Визначення сильних і слабких сторін проєкту | Якісні             | Формування стратегічних рішень      |
| Оцінка ризиків      | Виявлення та класифікація ризиків           | Кількісні / якісні | Зменшення негативних впливів        |
| Аналіз ефективності | Оцінка економічних результатів              | Кількісні          | Обґрунтування доцільності інновацій |

Таблиця А.4. Методи управління ризиками інноваційних проєктів

| Метод                 | Сутність                             | Етап проєкту | Очікуваний ефект             |
|-----------------------|--------------------------------------|--------------|------------------------------|
| Ідентифікація ризиків | Виявлення потенційних загроз         | Ініціація    | Зменшення невизначеності     |
| Аналіз чутливості     | Оцінка впливу змін факторів          | Планування   | Підвищення стійкості проєкту |
| Сценарне планування   | Моделювання альтернативних сценаріїв | Реалізація   | Готовність до змін           |
| Моніторинг ризиків    | Постійний контроль і корекція        | Усі етапи    | Запобігання втратам          |

**Таблиця А.5. Джерела фінансування інновацій**

| <b>Джерело</b>     | <b>Характеристика</b>        | <b>Сфера застосування</b>    | <b>Обмеження</b>       |
|--------------------|------------------------------|------------------------------|------------------------|
| Власні кошти       | Прибуток, амортизація        | Малі та середні підприємства | Обмежений обсяг        |
| Венчурний капітал  | Інвестиції з високим ризиком | Стартапи                     | Втрата частки контролю |
| Державні гранти    | Цільове фінансування         | Наукові дослідження          | Регламентованість      |
| Банківські кредити | Позикові кошти               | Зрілі проєкти                | Фінансові ризики       |

**Таблиця А.6. Біржові інноваційні інструменти**

| <b>Інструмент</b>            | <b>Призначення</b>    | <b>Сфера використання</b>  | <b>Ефект</b>                   |
|------------------------------|-----------------------|----------------------------|--------------------------------|
| Електронні торгові платформи | Автоматизація торгів  | Біржова діяльність         | Підвищення прозорості          |
| Алгоритмічна торгівля        | Оптимізація операцій  | Фінансові ринки            | Зменшення трансакційних витрат |
| Фінансові деривативи         | Хеджування ризиків    | Товарні та фінансові біржі | Стабілізація доходів           |
| Аналітичні ВІ-системи        | Обробка великих даних | Управління біржами         | Покращення рішень              |

**Таблиця А.7. Етапи інноваційного проєкту та методи дослідження**

| <b>Етап</b> | <b>Зміст</b>       | <b>Методи дослідження</b>      | <b>Результат</b>          |
|-------------|--------------------|--------------------------------|---------------------------|
| Ініціація   | Формування ідеї    | Аналіз проблеми, SWOT          | Обґрунтування доцільності |
| Планування  | Розробка плану     | Проєктний аналіз, бюджетування | Структурований план       |
| Реалізація  | Виконання робіт    | Моніторинг, контроль           | Досягнення цілей          |
| Завершення  | Оцінка результатів | Аналіз ефективності            | Наукові висновки          |

**Таблиця А.8. Взаємозв'язок інноваційних методів і тем курсу**

| Тема курсу                 | Інноваційні методи     | Мета застосування         | Очікуваний результат           |
|----------------------------|------------------------|---------------------------|--------------------------------|
| Інноваційне підприємництво | Системний аналіз, SWOT | Аналіз бізнес-середовища  | Виявлення можливостей розвитку |
| Інноваційні проєкти        | Проектний підхід, LCA  | Планування та контроль    | Підвищення ефективності        |
| Фінансування інновацій     | Інвестиційний аналіз   | Оцінка доцільності        | Обґрунтування рішень           |
| Ризики інновацій           | Сценарний аналіз       | Управління невизначеністю | Зниження ризиків               |

**Таблиця А.9. Інноваційні методи на етапах дисертаційного дослідження**

| Етап дослідження    | Методи                       | Зміст застосування              | Результат                  |
|---------------------|------------------------------|---------------------------------|----------------------------|
| Постановка проблеми | Контент-аналіз               | Огляд літератури                | Обґрунтування актуальності |
| Методологія         | Системний підхід             | Формування дослідницької моделі | Методологічна база         |
| Емпіричний аналіз   | Економіко-математичні методи | Аналіз даних                    | Наукові результати         |
| Інтерпретація       | Порівняльний аналіз          | Узагальнення результатів        | Висновки та рекомендації   |

**Таблиця А.10. Типові помилки при застосуванні інноваційних методів**

| Помилка                        | Причина                   | Наслідки                | Рекомендації                 |
|--------------------------------|---------------------------|-------------------------|------------------------------|
| Формальне використання методів | Недостатнє розуміння      | Низька наукова цінність | Обґрунтовувати вибір методів |
| Використання одного методу     | Обмеженість підходів      | Однобокість аналізу     | Комбінувати методи           |
| Ігнорування ризиків            | Недооцінка невизначеності | Помилкові висновки      | Застосовувати ризик-аналіз   |
| Відсутність валідації          | Брак перевірки            | Недостовірні результати | Перевіряти отримані дані     |

## **КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ**

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів ступеня доктора філософії з дисципліни «Застосування інноваційних методів дослідження у підприємництві, торгівлі та біржовій діяльності» здійснюється з метою визначення рівня сформованості теоретичних знань, практичних навичок і дослідницьких компетентностей. Оцінювання має комплексний характер і враховує результати виконання практичних завдань, самостійної роботи, а також активність здобувачів у процесі навчання.

Критерії оцінювання спрямовані на перевірку здатності здобувачів застосовувати інноваційні методи дослідження, здійснювати науковий аналіз складних економічних процесів, формулювати аргументовані висновки та пропозиції, а також дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Підсумкова оцінка з дисципліни формується за результатами поточного контролю та підсумкового оцінювання відповідно до встановленої шкали.



**Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де  
формою контролю є іспит**

| <b>Оцінка<br/>в балах</b> | <b>Лінгвістична<br/>оцінка</b> | <b>Оцінка за шкалою ECTS</b> |                                  |
|---------------------------|--------------------------------|------------------------------|----------------------------------|
|                           |                                | <b>оцінка</b>                | <b>пояснення</b>                 |
| 90–100                    | Відмінно                       | A                            | відмінне виконання               |
| 82–89                     | Дуже добре                     | B                            | вище середнього рівня            |
| 75–81                     | Добре                          | C                            | загалом хороша робота            |
| 67–74                     | Задовільно                     | D                            | непогано                         |
| 60–66                     | Достатньо                      | E                            | виконання відповідає мінімальним |
| 0–59                      | Незадовільно                   | Fx                           | Необхідне перескладання          |

## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Крайнік О. М. Планування проектних дій : навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності 8.18010013 «Управління проектами» денної форми навчання. Запоріжжя : ЗДІА, 2015. 80 с.
2. Марченко В. М., Мезенцева О. О. Оптимізація застосування гнучких методик менеджменту в ІТ-проектах. Ефективна економіка. 2020. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7568> (дата звернення: 04.02.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.1.8.
3. Олексин І. І. Теоретичні засади формування системи управління біржовою діяльністю. Серія економічна : збірник наукових праць. Львів : ЛКА, 2016. Вип. 50. С. 69–74.
4. Олексин І. І. Система взаємозв'язків і взаємодії бірж. Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції : матеріали щорічної наук. конф. професорсько-викладацького складу та аспірантів (Львів, 13–14 травня 2017 р.). Львів : ЛТЕУ, 2017.
5. Краснокутська Н. С. Еволюція розвитку та сучасні тренди в управлінні проектами. Економічний аналіз : зб. наук. праць. Тернопіль : Тернопільський національний економічний університет, 2018. Т. 28, № 1. С. 236–242.
6. Приймак В. М. Управління проектами : навчальний посібник. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2017. 464 с.
7. Приймак В. М. Управління проектами : збірник кейсів [Електронний ресурс] : навчальний посібник. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020. 220 с.
8. Яковенко О. І. Управління проектами та ризиками : навчальний посібник. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 196 с.
9. Якубенко І. М. Agile-менеджмент як дієве управління проектами для цілеспрямованих команд. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2017. № 4. С. 167–172.

10. Demirkesen S., Ozorhon B. Impact of integration management on construction project management performance. *International Journal of Project Management*. 2017. Vol. 35, No. 8. P. 1639–1654.
11. Fewings P., Henjewe C. *Construction Project Management: An Integrated Approach*. London : Routledge, 2019.
12. Павлов К. В., Лялюк А. В., Павлова О. М., Данилюк Т. І. Економіка та організація біржової діяльності : навчальний посібник. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2023. 274 с.
13. Павлова О. М., Купчак В. Р. Управління енергозбереженням у регіоні. Сучасні технології менеджменту : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 4 листопада 2019 р.) / відп. ред. Л. М. Черчик. Луцьк, 2019. С. 223–224.
14. Павлов К. В., Павлова О. М. Управління енергетичною стратегією розвитку регіону. Сучасні технології менеджменту : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 4 листопада 2019 р.) / відп. ред. Л. М. Черчик. Луцьк, 2019. С. 233–234.

Навчально-методичне видання

**Павлова Олена Миколаївна  
Павлов Костянтин Володимирович  
Самойленко Богдан Віталійович  
Шабала Олександр Петрович**

**Застосування інноваційних методів дослідження у підприємстві,  
торгівлі та біржовій діяльності**

Методичні рекомендації

Друкується в авторській редакції

Друк – Волинський національний університет ім. Лесі Українки.  
43025, м. Луцьк, просп. Волі, 13.  
Тираж 50 прим.